

Řeháček, O.: Představenstvo akciové společnosti a postavení jeho členů

Michaela Soroková*

Monografická práce věnovaná problematice představenstva akciové společnosti a postavení jeho členů, autora JUDr. Oldřicha Řeháčka, Ph.D., vydaná nakladatelstvím C. H. Beck, si klade za cíl zabývat se podrobně a celistvě otázkami spojenými s představenstvem akciové společnosti jakožto statutárním, řídicím a výkonným orgánem, a dále pak právům a zejména povinnostem jeho jednotlivých členů, to vše po stránce praktické i teoretické.

Tomuto cíli odpovídá i struktura práce, která je logická a systematicky řazená, a to do tří částí dále rozdělených na jednotlivé kapitoly.

První část recenzované publikace pojednává o obecných otázkách a organizační struktuře akciové společnosti. Autor publikace otevírá téma představenstva akciové společnosti stručným úvodem, ve kterém pomocí charakteristik, výčtu znaků a členění, vymezuje pojem obchodní společnosti a jejích orgánů.

Vstup do problematiky je doplněn o exkurs do organizační struktury akciové společnosti v zahraničních právních řádech, které lze řadit dle provázanosti řídicí a kontrolní funkce ke koncepci monistické, či naopak, v případě oddělení těchto dvou funkcí, ke koncepci dualistické. Rozdílnost těchto dvou přístupů k vnitřní organizaci společnosti a rozdělení kompetencí mezi její orgány je vhodně ilustrována na příkladech právních řádů jednotlivých zemí, konkrétně např. USA, Francie či Německa. Pojednání o zmíněných modelech řízení a správy je do publikací zabývajících se právem obchodních společností zařazováno již tradičně. Za zajímavé proto považují nastínění konvergence těchto dvou modelů, ke které dle autora v současnosti dochází.

Druhá část monografie, vnitřně rozdělená do tří kapitol, se již zabývá konkrétními otázkami spojenými s představenstvem jako kolektivním orgánem.

Nejprve jsou zmíněny obecné otázky týkající se povahy a postavení představenstva v rámci akciové společnosti, jeho obsazení, zasedání a usnášení. Rozebrána je též úloha představenstva, princip profesionality a iniciativa pro přijetí usnesení.

Následující kapitola se pak zabývá otázkou působnosti představenstva akciové společnosti. Předestřena

otázka v sobě zahrnuje hned několik v praxi značně problematických okruhů, z nichž považují za důležité zmínit zejména problém chybějící definice obchodního vedení a souvisejících obtíží při posuzování jeho mezí, resp. přípustnosti zásahů zejména ze strany valné hromady. Za pozornost stojí zejména autorův rozbor ustanovení § 194 odst. 4 obchodního zákoníku, jehož výklad činí v praxi často potíže. Diskuze je vedena ohledně vzájemného vztahu první a poslední věty předmětného ustanovení, konkrétně pak otázky, zda může valná hromada udílet představenstvu pokyny ohledně obchodního vedení. Dle autora pokyny udílet nemůže žádný orgán společnosti, a to ani valná hromada, neboť by tím byl narušen princip odpovědnosti členů představenstva. Dodržování pokynů akcionářů, jakožto osob bez potřebných odborných znalostí, by navíc mohlo být ve výsledku kontraproduktivní.

Další neméně komplikovaný soubor otázek se týká oblasti jednání za společnost. V této kapitole je rovněž zmíněna v současnosti velmi aktuální a hojně diskutována problematika souběhu funkce člena představenstva s výkonem práce v pracovním poměru, která se obsahově překrývá s činnostmi, jež tvoří náplň obchodního vedení. Drobou výtku lze učinit směrem k prostoru, který byl této problematice v předložené publikaci věnován. Domnívám se, že čtenáři, zejména z řad členů představenstev a podnikových právníků, by ocenili například náčrt praktických doporučení, jak se se závěry recentní judikatury vyrovnat. Hlubší rozbor by eventuelně zasloužily též důsledky vzniku souběhu, zejména pak problém neplatnosti právních úkonů učiněných v souběhu.

Poslední kapitola druhé části publikace se zabývá vztahem představenstva k ostatním orgánům společnosti, akcionářům a vedoucím zaměstnancům. V návaznosti na již zmíněnou problematiku vymezení obchodního vedení a jeho mezí se i tato kapitola ponejvíce zabývá vztahem představenstva a valné hromady. Spíše stručně je pak pojednáno o vztahu představenstva a akcionářů, ačkoliv jde o poměrně zajímavou problematiku, a to zejména s ohledem na dopady, které porušení povinnosti představenstva vůči akcionářům může mít.

Závěrečná a zároveň nejobsáhlejší část monografie pojednává o postavení jednotlivých členů představenstva. První tři kapitoly se zabývají problematikou vzniku členství, konkrétně pak ustavením člena představen-

* Mgr. Michaela Soroková, advokátní koncipientka a externí doktorandka na Katedře obchodního práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity, Brno.

stva do funkce, jeho volbou a jmenováním a podmínkami pro výkon funkce.

Následující kapitola se pak věnuje obsáhlému tématu, a to postavení členů představenstva akciové společnosti. Autor věnuje v prvním pododdíle této kapitoly značný prostor pojmu péče řádného hospodáře, který se pokouší vysvětlit též prostřednictvím příkladů ze zahraniční judikatury a srovnání vybraných doktrín. Všimá si přitom i pojetí tohoto konceptu v návrhu nového občanského zákoníku, který hodnotí kladně, a neopomíná ani trestněprávní konsekvence porušení principu péče řádného hospodáře. Vzhledem k rostoucímu významu corporate governance nejen ve světě, ale postupně i u nás, lze zdůraznění principu péče řádného hospodáře označit za současný trend. Z tohoto důvodu považují autorem předložené informace za velmi přínosné.

Další dva pododdíly v celkovém pořadí deváté kapitoly se pak zabývají problematikou odměňování a souvisejícím pracovníprávním otázkám. Zvláštní pozornost je, zřejmě i vzhledem k autorově hlubší orientaci na toto téma projevené i v několika odborných článkách, věnována otázce odměňování členů představenstva ve vazbě na smlouvu o výkonu funkce. Tato problematika bývá nezřídka spojená s řadou komplikací, např. ohledně výše přiměřené odměny a nákladů spojených s výkonem funkce, jejího schválení či souběhu s plněním z pracovníprávního vztahu. S ohledem na autorovo zaměření osobně postrádám v předložené knize názor na extenzivní výklad, který pod ustanovení § 66 odst. 3 obchodního zákoníku podřazuje skutečně jakákoliv plnění v nejširším slova smyslu, tedy i taková, jež jsou vyplácena za činnosti nesouvisející s výkonem funkce člena statutárního orgánu (např. odměna za právní či daňové poradenství či mzda manažera, který je zároveň členem představenstva). Tato interpretace založená na argumentu možného střetu zájmů a obcházení souhlasu valné hromady v případě, kdy člen představenstva přijímá od společnosti plnění, jejichž výše nepodléhá kontrole ze strany akcionářů, neboť nesouvisí s výkonem jeho funkce, je přitom značně diskutabilní. Ostatní sporné otázky vztahující se k odměňování jsou nicméně rozebrány pečlivě a lze též ocenit snahu autora o nástín praktických doporučení.

Závěrečné tři pododdíly deváté kapitoly jsou zaměřené na otázku odpovědnosti členů představenstva a ručení. V návaznosti na rozbor zásady péče řádného hospodáře je zde zdůrazněno pravidlo podnikatelského úsudku, používané ve vyspělých právních řádech jako ochrana proti problému zpětného hodnocení obchodních rozhodnutí představenstva. Za pozornost stojí v této souvislosti autorova poznámka na s. 129 o tenké hranici mezi ekonomicky či obchodně nevhodným či riskantním chováním, jež by mělo být kryto pravidlem podnikatelského úsudku, a rozhodnutím, jež je postižitelné normami trestního práva. Nelze než souhlasit s tím, že trestněprávní represe by měla vystupovat pouze jako prostředek ultima ratio.

Předposlední kapitola se alespoň stručně zabývá postavením předsedy akciové společnosti. Autor zde mimo jiné upozorňuje na dle jeho názoru neodpovídající úpravu podepisování zápisů ze zasedání představenstva v ustanovení § 195 odst. 1 obchodního zákoníku. S názorem o nadbytečnosti povinného podpisu předsedy, který se daného zasedání vůbec nezúčastnil, se plně ztotožňuji.

Poslední kapitola závěrečné části recenzované publikace pojednává o zániku funkce představenstva akciové společnosti. V této kapitole autor postupně seznamuje čtenáře s jednotlivými způsoby ukončení členství v představenstvu a upozorňuje na některé praktické obtíže, jež mohou při ukončení členství nastat. Samotný závěr kapitoly je pak věnován zajímavému srovnání různých okamžiků zániku funkce.

Po stránce informačních zdrojů čerpá autor z literatury české i zahraniční. Ve velké míře se věnuje též rozhodovací praxi českých soudů, zejména pak Nejvyššího soudu ČR, ale též judikatuře evropské a zahraniční. Vedle české právní úpravy zkoumané problematiky odkazuje autor ve své knize též na normy z oblasti práva evropských společenství a vybrané normy zahraniční. V práci se též objevují, byť stručně, zmínky o mimoprávních úpravách, a to v kodexech corporate governance. Vzhledem k pestrosti použitých zdrojů je práci autora možné označit za informačně bohatou.

Autor vyjadřuje v úvodu své knihy ambici kriticky poukázat na klady a zápory právní úpravy. U interpretačně nejasných otázek nechýbí předložení stanovisek uznávaných odborníků a zaujetí argumentačně podloženého stanoviska autora. Práce tak nabízí komplexní přehled zkoumané problematiky obohacený navíc o zhodnocení výkladově sporných pasáží právní úpravy. Právě v těchto hodnotících komentářích spatřuji největší přínos práce.

Dle vyjádřeného záměru autora je publikace určená jak členům představenstev akciových společností, a ostatně též každému, kdo vstupuje do styku s kapitálovými obchodními společnostmi a jejich vedoucími představiteli, tak i studentům a pedagogům právnických fakult, advokátům, soudcům a podnikovým právníkům. S ohledem na množství použité aktuální judikatury, lze dle mého názoru publikaci vnímat nejen jako odborné pojednání, ale též jako praktického průvodce či dokonce návod použitelný pro vypořádání se s výkladově spornými otázkami, či v praxi vznikajícími situacemi, jež nejsou právem upraveny vůbec, a jejich řešení je tak dovozeno judikatorně. Autor používá ve své práci odborný styl a zmiňuje řadu právních institutů, které blíže neosvětluje, neboť jejich znalost, a stejně tak i základní orientaci v naznačené problematice, ze strany čtenářů předpokládá. Přesto se domnívám, že autorem vyslovená ambice o praktické užitečnosti předkládané publikace a jejím využití širší čtenářskou obcí je reálně naplnitelná. Práce je napsána jasně a srozumitelně. Případné dovysvětlování některých pojmů by tak bylo

spíše na škodu věci, neboť jedna z hlavních předností této publikace spočívá ve stručných, jednoznačných a výstižných formulacích jednotlivých závěrů.

Celkově lze označit dílo Oldřicha Řeháčka za vydané, neboť jde o první ucelenou monografii zaměřenou

výhradně na představenstvo obchodní společnosti a jeho členy, která vedle řady užitečných informací přináší navíc i zhodnocení výkladově sporných pasáží právní úpravy, a to na pozadí stanovisek doktrinálních i judikaturních.